

Cal 3.1.3.2 3/4
UBB
Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

X
LA REVOLTA DEL TERRAT

I

L'any 1938, un arquitecte hongarès resident a la ciutat de Mèxic va construir una casa en la qual aplicava uns principis que podrien resumir-se així: els edificis han de rebre una expressió particular que els lligui espiritualment al país al qual pertanyen, i aquesta expressió ha de provenir de l'ús dels materials més peculiars que el país produeixi.

La casa a la qual fem referència s'alçava en un barri aristocràtic, el propietari era ric i l'arquitecte va tenir les mans lliures per fer allò que més li plagués. Comprà una quantitat considerable de pedra volcànica i d'una mena de granit roig que es troba a la vall de Mèxic i amb la combinació d'aquest dos elements, com a base de la concepció total, reexí a enllestir una obra que era discreta des de tots els punts de vista.

L'amo va dirigir personalment, costat per costat de l'arquitecte, el pis més alt de la casa, que es proposava habitar, i el distribuí de la manera que li va semblar millor, mutilant espais i alçant una gran quantitat d'embans que convertien la peça en una mena de rusc. L'arquitecte deixava fer i aprovava liberalment, pagador de la gratitud que li mereixia el fet d'haver pogut planejar de gust tota la resta de ~~ixxxxx~~ les obres.

I li va quedar una casa tan europea, que va atreure principalment a estrangers d'aquella part del món. Hom va estendre contractes d'arrendament a txecs, polonesos, alemanys, russos, un italià, i a uns quants jueus de nacionalitat difícilment definible ~~ex~~ per a la gent que no podia fer la seva coneixença.

Com que l'arquitecte tenia preocupacions socials avançades, va construir les habitacions de terrat per al servei amb finestres tan clares i tan amples com les que agraden als senyors, i les va dotar d'equips sanitaris amb aigua freda i calenta, de manera que haurien pogut plaure a la minyona més ^{ben} acostumada de la terra.

Per les especials inclinacions del ~~pp~~ propietari, la casa va ésser inaugurada amb solemnitat i van haver-hi discursos que enaltien l'esperit d'empresa de l'amo, les seves virtuts cíviques i un especial cop d'ull que, segons expressió d'un dels oradors, constituïen el fonament honest d'una fortuna en la qual podia mirallar-se qualsevol ambició de bona mena.

Després d'aquest acte, la casa entrà en funcions. Gomboldà les famílies amb la manyaguosa dels habitatges bons i la gent descobrí, en la coincidència d'una mateixa tria, que tenien una identitat de gustos i una manera semblant d'entendre la convivència.

I és segur que tot hauria anat bé si les minyones no haguessin interpretat erradament les ganes que tingué l'arquitecte de servir-les. Fa l'efecte que els va semblar que aquelles habitacions grans, les finestres amples i el confort que hom posava a llur disposició, no era cosa per ésser agraïda, sinó que significava el reconeixement d'uns drets que era absolutament indispensable exercir. Van perdre el capteniment que és bo que tinguin les criades, adquiriren una mena d'urc del qual no sabien fer ús i contestaven a les senyores alçant la veu, amb una absència de miraments que revoltava. Per aquest camí de l'emancipació precipitada, arribaren fins a sindicar-se i aleshores sí que s'ensenyoriren del terrat i es feren fer la llei.

Podríem dir, per ésser fins, que organitzaren festes en les seves habitacions, en les quals participaven homes amics seus, que es quedaven fins molt tard de la nit i a vegades tota la nit sencera. És clar que això no constituïa una regla general, però els senyors, que s'irriten només de pensar que les minyones puguin sentir impulsos amorosos, trobaven tan grossa aquella falta que l'havien de repartir entre totes i en sofria una mica la reputació de cada una. I a més, feia tan mal el pensament que la taca del terrat s'estengués per tot el prestigi de la casa, que el propietari es va sentir obligat a prendre mesures, consulta amb la seva dona

i amb el seu advocat i vet-aquí la resolució que adoptaren: ^{xx} van trametre a cada ~~llogater~~ veí una carta circular redactada de la següent manera:

"Distingit llogater i amic: estudiat per nosaltres el problema de les mi-nyones i la seva manera d'interpretar la professió, ens ha semblat que no hi havia altre remei que treure-les del terrat. Per tant, us agraiem que prengueu una dona de fer feines, o digueu a la vostra serventa que es quee di a dormir a casa seva o en llogueu una altra que s'avingui a aquestes con-dicions. Això ho deixem a conveniència vostra. El cas és que pel 15 del mes entrant heu de deixar lliure l'habitació de terrat que us correspon, i com que això suposa una modificació del contracte, us rebaixarem tants pesos del preu del lloguer. Segurs que el vostre elevat civisme us obligarà a a-fanyar-vos en el compliment d'aquesta disposició, aprofitem l'avinentesa per a oferir-nos amb tot i per tot. El Propietari"

II

Ja s'endevina que l'amo, que tenia l'enginy de convertir en negoci qualsevol pas que li fes donar la consciència, havia pensat en l'a-profitament de les habitacions que quedarien lliures i va posar uns anun-cis als diaris en els quals oferia a matrimonis honorables (sense fills) i a senyors o senyores sols i de reconeguda decència, unes cambres de ter-rat assolellades, independents i amb dutxes d'aigua freda i calenta. El preu que ~~exigien~~ en demanava venia a ésser, poc més o menys, tres ve-gades l'import de la rebaixa proposada als llogaters.

Així, doncs, una nova gent d'una altra qualitat humana va ha-bitar la casa. Poetes, pensionistes, funcionaris, una vídua que encara fe-ia bo de veure, i algú matrimoni dels que poden viure en espais petits van poblar el terrat. Van anar-hi, també, uns quants éssers d'esperit no-mada, que podien canviar de casa ^{cada} mes sense que l'esperit els fes mal, i en-tre ells jo i un gos que em pertanyia. Era un gos notable per moltes cir-cumstàncies, d'un ~~intel·lecte~~ intel·lecte que, tard o d'hora, tothom que feia la seva coneixença acabava per envejar-li. Era serè, mesurat, no for-mava mai cap judici sense sospesar les coses des de punts de vista oposats

i quan prenia un determini el guiava sempre la justícia. Mai no m'havia suggerit res que suposés obrar torçadament o que m'induís a error. Però difícil com és trobar cap cosa sense tara, el meu gos tenia una salut delicada, patia del pit i era precís tenir-ne cura.

L'habitació que ens va correspondre estava bé. A mi m'agradava, però al gos va entusiasmar-lo resoltament. Em va donar a entendre que en un estatge d'aquesta mena s'inclinaria a prendre's la vida amb més calma i a dedicar-se conscientment a les coses que perduren.

Jo no havia fruit mai, com aleshores, d'unes matinades tan mestresses del món. Muntanyes altes servien el desvetllament del sol, i la primera llum de cada jornada omplia de blanesa la meva sortida de les nits. La inquietud em donava una treva i va semblar-me que podia ancorar sorra endins d'un port amic. No sabia com explicar-ho, perquè cap ciutat no m'havia ofert abans d'aleshores una pau tan adormidora.

Però hi ha designis que fan torçadament la seva via i no se sap mai si la carícia d'una calma servirà per a congriar amb més força una tempesta, o bé quina placidesa protegeix la cara fosca de les agitacions.

En aquell cas, la història III va optar per servir-se del meu gos per desfer-mar una petita guerra. És extraordinari com van anar les coses i ara que n'he de fer la narració m'adono que els elements dels quals es va servir l'atzar fluctuaven entre una concepció simple de l'argument quotidià -el que lliga els capítols de la vida de cada ú- i una manera barroca de combinar l'imprevist.

Es el cas que un dia, una gran senyora alemanya que vivia al primer pis va rebre la visita d'un vell amic. Feia molts anys que no s'havien vist, però es guardaven una mútua tendresa i quan la senyora va trobar-se en presència d'aquella estimada persona, el celobert corresponent a casa seva va divulgar crits de joia per tot l'edifici.

El foraster venia de l'orient més llunyà, i portava, per obsequiar la seva amiga, un petit tapiç que tenia una gamma de valors que abastava

jugueu amb cartes netes. El vostre gos n'ha fet una com un cove i com que no té responsabilitat civil, a vós us correspon respondre de les seves accions.

Jo no estava pas disposat a cedir:

-Ja sabeu que hi ha una determinada classe de tapiços orientals fets amb una fibra vegetal que és particularment grata al paladar dels gossos. En aquests casos, l'amo del tapiç és la persona més indicada per a tenir-ne cura i no pas els propietaris de gossos del veïnatge...

-Això de la fibra vegetal és mentida!

Estimo tant la meva honorabilitat, que mai no m'ha agradat que ningú posi en dubte les meves paraules, siguin veritat o no. Vaig alçar-me d'una revolada i vaig sortir del despatx donant un cop de porta.

IV
Qualsevol persona hauria entès que l'afer era enutjós i que valia més no insistir-hi, Però el propietari tenia l'entestament dels rics i al cap de poca estona em feia ~~XXXXXXXX~~ ^{Xarribar} una nota redactada així: "Us dono vint-i-quatre hores de temps per treure el gos de la casa. Transcorregut aquest termini, si no cediú, actuaré."

Això era vexant. Tots els veïns del terrat ho compregueren i ~~si~~ s'indignaren, sobretoç un ~~XXXXXXXX~~ ^{conspirador} txec que no va poder resistir ~~ix~~ l'impuls d'anar a trobar ~~XXXXXXXXXXXX~~ l'amo per fer-li l'amenaça que, si m'obligava a foragitar el gos, els veïns del terrat matarien qualsevol dels gossos dels llogaters rics que tenien l'habitud de pujar ~~XXXXXXXX~~ a esplaiar-se. El propietari respongué que no podia rebre el mateix tracte el gos d'un senyor que paga dos-cents pesos de lloguer, que el d'un home que només pot pagar-ne trenta; el txec va replicar, poc més o menys, que els ~~XXXXXXXX~~ ^{Inquietaris} qualsevol tenien aquesta mena de mentalitat i que ja vindria el moment en el qual tots ells se'n farien set pedres.

~~XXXXXXXXXXXX~~ Puja novament al terrat i ens digué que les relacions podien considerar-se trencades, que havia arribat el moment de con-

~~XXXXXXXXXXXX~~

a vegades sóc una mica rapatani; vaig estrényer la mà d'aquell home excep-
cional. Totseguit ~~ens~~ ens entra la pruija d'organitzar-nos i foren nome-
nades diverses comissions; després, va semblar momentaniament que les nos-
tres ganes de fer coses mancaven d'objectes d'especial dedicació. Alesh-
ores, un funcionari de l'estat va dir que, amb el permís de tots, se n'ha-
via d'anar a treballar.

-No us ho penséssiu pas! -va dir-li el txec- Des d'ara
s'han acabat per a nosaltres les petites obligacions, els
deures de família i la dèria de les inclinacions coquines.
Cada ú es deu als ~~altres~~ ^{altres} i tots plegats som els servidors
d'un afany justíssim.

Per primera vegada ens adonarem de la grandesa de l'hora que vi-
viem. Una esgarrifança va recórrer el grup, com una alenada de vent da-
munt d'un camp de blat, i tots traçarem els projectes de futurs herois-
mes.

V

I això que el descans no va ésser prou llarg perquè la fantasia
teixís quimeres més altes. Perquè molt aviat va venir a veure'ns l'advoc-
cat del propietari, amb un gran plec de papers sota el braç.

-Senyors: -digué- s'ha comès un delictes de danyes contra la
propietat d'altri i vinc a instruir les primeres diligen-
cies. Doneu-me ~~els noms~~ ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ els noms, l'e-
dat i ~~el~~ sexe de cada un de vosaltres.

Una gran riellada va esbatanar les boques de la meva gent; algú
va acarar-se a l'advocat i li preguntà si preferia anar-se'n voluntària-
ment o que el foragitéssim fent ús de la violència.

-Us guardareu ben bé de tocar-me! -digué l'home de lleie-
Hi ha cinc o sis articles de la constitució vigent que
m'emparen, i a part d'això represento els alts interes-
sos de la justícia.

Jo li vaig ~~XXXXXXXXXX~~ contestar que nosaltres representavem una no-

~~XXXXXXXXXX~~

va concepció dels drets de l'home i una nova llei, i totseguit ens abraonarem damunt d'ell i el llençarem escales avall d'una empenta. L'advocat rodolà pels graons, i els papers que duia voleiaren fent remolí, perdent d'una manera visible el seu poder obligador.

Després d'aquesta victòria inicial tractarem d'organitzar ~~ixx~~ la resistència; varem fer un fons comú amb els diners i els valors de tots, i una llista dels queviures a la nostra disposició. Aquest darrer recompte ens va descoratjar: racionant-lo molt bé, teníem menjar per un parell de dies.

Acordarem trametre un jueu al carrer, amb els diners necessaris per ~~xx~~ adquirir provisions. Havíem comprès que era necessari fer-ho de seguida, abans que els rics s'organitzessin. Però ja era tard: el jueu no va poder passar del segon pis i retorna amb els vestits esquinçats, escabellat, i amb el rostre pal·lid.

-Estem assetjats! -digué.

La notícia ens va atuir. Un polonès que havia estat oficial de reserva, s'assegué a terra i, agafant-se el cap amb les mans, digué:

-No tenim salvació. Hi ha un adagi militar que diu que plaça assetjada és plaça vençuda.

Algunes dones començaren a plorar i la moral de tots va descendir. O, per ésser ben exactes, la moral de tothom excepte el ~~resistent~~ ^{resistent} txec, que tenia una gran fermesa de caràcter. Amb la seva veu dominadora requerrí la nostra atenció:

-En tot cas, el setge sera mutu. Perquè dominem la vertical de la porta d'entrada a la casa i tenim en el terrat dos-cents-cinquanta testos que podem utilitzar com a projectils. I a més -afegí- tenim l'aigua de l'edifici sota el nostre control.

Era cert. Allí hi havia, a ~~ixxix~~ l'abast de la mà, els dipòsits que nodrien les venes de plom de la casa. Quina força ens donava el seu do-

mini! Els senyors ens xx avantatjarien, segurament, en quantitats d'aliments, però nosaltres teníem el líquid indispensable, sense el qual la vida es fa impossible.

VI

Tallarem els conductes de sortida de l'aigua. Abans, algú va proposar ~~que~~ emmetzinar-la, però fou objecte d'una general reprovació, perquè sentíem la necessitat de fer elevada la lluita, respectant uns principis sense els quals mancaríem de la simpatia de l'exterior. A més, no teníem cap metzina a la nostra disposició.

Les dones arrancaren les plantes dels dos-cents-cinquanta testos, amb l'encàrrec d'estudiar la manera de guisar-les. Els homes ens repartírem les guardies, establírem torns de vigilància i fou nomenada una comissió que havia de dedicar-se a redactar un document que expliqués els objectius ~~de~~ que persegüíem i tot allò que tractàvem de reivindicar.

Va iniciar-se una lluita terrible, en la qual tots riscàvem de perdre l'alta qualitat humana que ens era tan grata. Cap al tard, quan començava a fosquejar, va registrar-se el primer fet de sang: un senyor que intentava sortir furtivament de la casa fou esberlat per un dels nostres testos; va quedar estès a la vorera, fins que els seus ~~ixes~~ l'estiraren per les cames i l'entraren novament a l'edifici.

Vinguerem la fam per als uns i la set per als altres, les llargues nits de desvetllament, preparant i tement sorpreses, i les vacil·lacions que tota lluita comporta, els dubtes sobre la justesa dels ideals en pugna i l'enyorament de la normalitat.

Uns quants periòdics intentaren trametre corresponsals. Però la nostra temença ~~de~~ que els rics se'ls fessin seus abans que els fos possible arribar al terrat, ens obligà a negar-los el permís d'entrada que, agitant banderes blanques, ens demanaven des del carrer.

El govern va tenir en aquest cas una feblesa imperdonable. Es recolzava en les classes populars, però com que estava influit per la burgesia

gesia, va optar per no decantar-se per cap bàndol i no tenia altra preocupació que evitar que la lluita s'estengués pel país. Procura que no se'n fes publicitat i va ordenar a la policia que cenyís la casa amb un cordó d'homes, sense intervenir-hi majorment. Les comunicacions telefòniques foren interrompudes, és clar, i quedarem aïllats, abandonats al nostre propi esforç, amb la convicció que el premi vindria d'una més gran resistència.

Al cap de cinc dies, una de les dones enfollí; agafa d'imprevist el guardià de la porta i baixa les escales apressadament. Sentírem renou de baralla i no la vam veure mai més. El dia abans havia estat víctima de miratges: veia menjar en el no-res i s'hi precipitava amb la boca oberta.

La situació empitjorava cada dia, per la manca d'aliments, però sabíem que la set ^{veint} torturava els ~~XXXXX~~ ~~XXXX~~ i que alguns d'ells ja s'havien tornat boigs. A més, començava també a escassejar-los el menjar i tenien la desesperació de veure que l'autoritat no els assistia.

Una nit en la qual em trobava de guardià junt amb un company, vam veure que per un dels terrats veïns s'acostava una persona amb un drap blanc a les mans. Li cridàrem que no avancés més, i respongué que era un amic, que no n'havíem de témer res; un cop detingut i interrogat, va resultar ésser un representant dels quàquers, que venia a portar-nos aspirina i panets de Viena.

Quina providència, Senyor! Aleshores sí que podíem anar a ~~ix~~ l'encaç de la victòria, perquè estàvem en condicions d'aguantar aquest minut de més que, duent-lo d'avantatge damunt de l'adversari, dona el triomf.

Noves energies assistiren el nostre combat diari, i cantàrem himnes perquè els enemics comprovessin que no defalliríem mai, Llençàrem, també, pamflets de propaganda pels celoberts, invitant a la rendició. I reeixírem a expressar tan clarament la nostra capacitat de subsistència, que quaranta-vuit hores més tard els senyors ens adreçaven un parlamentari encarregat de capitular i demanar-nos condicions.

Ara no podria dir si sabèrem ésser justos o si ens deixarem portar per l'embriaguesa del triomf. El que puc afirmar és que aquella placidesa d'abans no torna mai més, que, fets els comptes, no hi havia cap guany que justifiqués la perdua d'algun company estimat o de persones que ~~am~~ a desgrat de no ésser del nostre braç, eren susceptibles de que hom hi tingués tractes cordials. I a més, ens queda el pessigolleig de l'aventura, que no ens va deixar assossegar mai més,

Això sí: tenim -i la guardarem sempre- una carta que ens va trametre una de les internacionals, en la qual se'ns felicita per la nostra lluita, a desgrat del seu caràcter excessivament local. Hom ens diu que el nostre cas ha estat degudament anotat i que quan vingui l'hora de les grans compensacions, ens serà donat públicament el premi.